

→ Wstęp

Materiał, który trzymają Państwo w ręku powstał w ramach projektu Profesjonalne służby zatrudnienia na rzecz ekonomii społecznej i trzeciego sektora i zawiera:

1. Broszury skierowane do doradców zawodowych, które w formie przewodnika dostarczają teoretycznej i praktycznej wiedzy związanej z zakładaniem i prowadzeniem takich podmiotów, jak spółdzielnia socjalna czy centrum integracji społecznej. Dodatkowo pokazują możliwości współpracy administracji publicznej z podmiotami ekonomii społecznej, w tym także z organizacjami pozarządowymi.
2. Grę komputerową Przyjacielska Przysługa, która w formie fabularnej opowieści ma za zadanie przybliżyć osobom pozostającym bez pracy możliwości oferowane przez wyżej wspomniane podmioty ekonomii społecznej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, a przede wszystkim możliwości szybkiego przygotowania do pracy i podjęcia zatrudnienia.

Oba komponenty stanowią dla doradcy zawodowego kompleksowe narzędzie do wykorzystania w pracy z osobą długotrwale bezrobotną. Aby jednak opracowany materiał był pomocny i przydatny w Państwa pracy, warto zapoznać się z niniejszą broszurą.

→ Skąd pomysł?

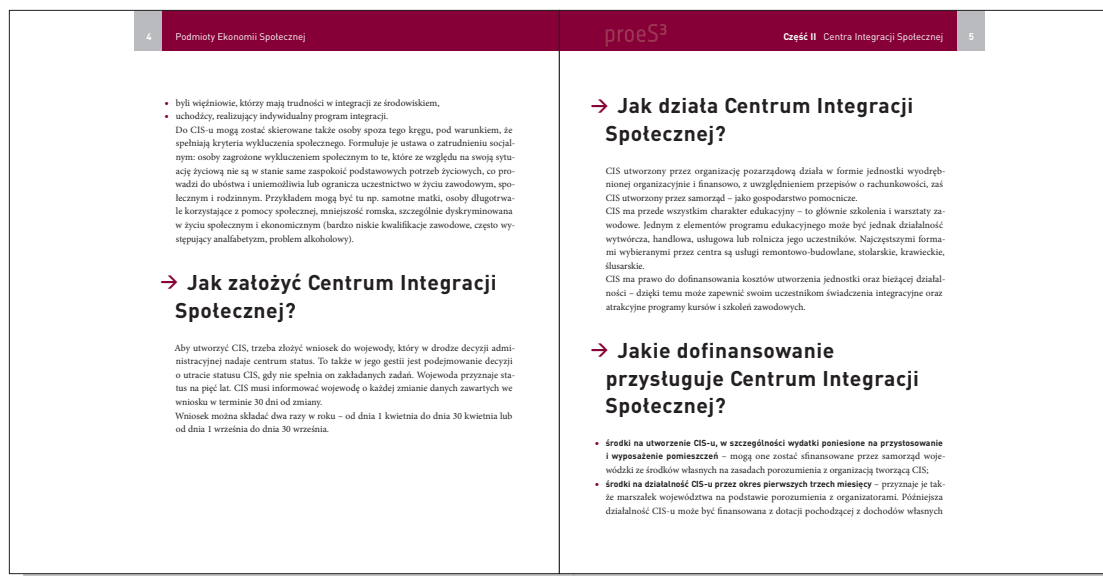
Realizując projekt dla publicznych służb zatrudnienia zdaliśmy sobie sprawę, że, by wesprzeć pracowników urzędów pracy w ich codziennych działaniach, nie wystarczy samo szkolenie o ekonomii społecznej. Doradcom zawodowym potrzebne jest konkretne narzędzie do pracy z klientem długotrwale bezrobotnym, pozostającym bez pracy od kilku, a nawet kilkunastu lat, bez kwalifikacji zawodowych, bez motywacji i świadomości własnych możliwości.

Stąd zrodził się pomysł broszur, które w bardzo praktycznym wymiarze obrazują doradcy zawodowemu podmioty ekonomii społecznej (spółdzielnię socjalną, centrum integracji społecznej, organizację pozarządową) odpowiadając na zasadnicze pytania:

1. jak założyć dany podmiot?
2. jak prowadzić dany podmiot?
3. jakie usługi może świadczyć dany podmiot?
4. jak urząd pracy może wspierać dany podmiot i jak może z nim współpracować?

Każda broszura, oprócz elementów formalno-prawnych, zawiera w sobie szereg przykładów (w postaci wywiadów, zdjęć, cytatów) opisujących sukcesy i porażki osób, które pracują w opisywanych podmiotach. Broszury pozwalają przygotować się doradcy zawodowemu do pracy z osobami długotrwale bezrobotnymi, z myślą o których funkcjonują opisywane przez nas podmioty ekonomii społecznej.

Jak założyć
dany podmiot?

→ Prowadzimy spółdzielnię socjalną

– Ze strony urzędników często brakuje nam informacji o rynku pracy, o aktualnych na nim trendach, a więc wiedzy na temat umiejętności, jakie są i będą potrzebne, by się utrzymać na rynku, brakuje nam profesjonalnych szkoleń, informacji o przepisach dotyczących działalności spółdzielczości socjalnej – mówią spółdzielcy.

Osoby zakładające spółdzielnię socjalną – często o niskich kwalifikacjach, walczące z uzależnieniem, potrzebują wsparcia przy jej zakładaniu i prowadzeniu, m.in. w zakresie prawa, księgowości, finansów, zarządzania, marketingu, ponieważ nie mają środków na profesjonalną opiekę prawną czy marketingową. Trudny jest zwłaszcza pierwszy rok działalności, gdy spółdzielnia nie jest jeszcze znana na lokalnym rynku. Choć spółdzielnie mają zapewnioną pomoc finansową ze środków publicznych – wbrew pokutującej jeszcze niestety powszechnej opinii o łatwości działania, prowadzenie spółdzielni nie jest rzeczą prostą, przede wszystkim ze względu na specyfikę zawodową członków spółdzielni (problemy osobiste, uzależnienie, niepełnosprawność, okresowa depresja, niska wydajność pracy itp.), ale także ze względu na obowiązujące przepisy, które na ogół utrudniają wytyczają możliwości zakres działania zarówno urzędów pracy, jak i spółdzielni socjalnych.

Oto najczęstsze uwagi kierowane przez spółdzielców do prowadzący:

- **Po pierwsze:** pomoc finansowa nie jest wysoka, a do tego obciążona bardzo ostrymi rygorami, m.in. jeśli osoba, która otrzymała wsparcie, była członkiem spółdzielni krócej niż 12 miesięcy, musi pieniądze zwrócić.
- **Po drugie:** spółdzielcy są wprawdzie zwolnieni z podatku dochodowego, ale muszą odprowadzać podatek VAT, muszą także prowadzić pełną księgowość (przeciętny koszt obsługi księgowej to 1000 zł miesięcznie). Spółdzielcy mówią powszechnie, że te wszystkie obciążenia są dla nich utrudnieniami, zwłaszcza w początkowym etapie działalności.

Zbigniew Dąrkowski,
założyciel Stowarzyszenia Emaus
w Lublinie

pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego podchodzimy profesjonalnie. Bardzo wnikliwie badamy każdą osobę zarejestrowaną w agencji, staramy się poznać, co jest jej mocną, a co słabą stroną, i pod tym kątem indywidualnie dobieramy szkolenia i kursy zawodowe. W naszej działalności ważną rolę odgrywa szukanie pracodawców, takich, którzy rzeczywiście są zainteresowani zatrudnieniem osoby niepełnosprawnej. Zawsze informujemy ich o ofercie o możliwościach osoby zarejestrowanej w naszej agencji. Współpracujemy z kilkuset pracodawcami, oferujemy im również usługi prawne, bowiem zatrudnianie niepełnosprawnych często wiąże się z uciążliwymi procedurami, oraz pomoc psychologa. Uważam, że tylko w taki sposób można ich przekonać do włączenia się w działania na rzecz grup wykluczonych. Współpracujemy także z organizacjami, które prowadzą Zakłady Aktywności Zawodowej i Warsztaty Terapii Zajęciowej, ponieważ częśc osób, które do nas trafiają, nie jest jeszcze gotowych do wejścia na otwarty rynek pracy, potrzebują zdobycia konkretnych umiejętności zawodowych lub podniesienia kwalifikacji. Współpracujemy z lubelskim MOPS-em, m.in. robiłymi razem cykl szkoleń. MOPS ma największe rozeznanie, jeśli chodzi o niepełnosprawnych, ich wymagania, specyfikę pracy, dlatego często kieruje do nas beneficjentów.

- **zatrudniają osoby wykluczone**, np. w ramach działalności statutowej, w tym odpłatnej działalności pożytku publicznego; działalności gospodarczej czy prowadzonych przez siebie Zakładach Aktywności Zawodowej, Zakładach Pracy Chronionej, Centrach Integracji Społecznej).

Przykładem takiej działalności jest Stowarzyszenie Emaus w Krępinicy Jarę oraz Fundacja Domy Wspólnoty Chleb Życia w Zochcinie.

Stowarzyszenie Emaus, Krępinica Jara pod Lublinem. Stowarzyszenia Emaus zostało założone w 1995 r. przez Zbigniewa Dąrkowskiego jako pierwsza wspólnota w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, w oparciu o potencjał Fundacji Między Nami oraz dzięki wsparciu wspólnot przede wszystkim z Niemiec i Szwajcarii. Emaus utrzymuje się ze zbiórki publicznie wykonywanej w formie sprzedaży podarunkowych przez mieszkańców Lublina i okolic mebli i sprzętów gospodarstwa domowego,

Na najbliższej stronie:
członek wspólnoty
Stowarzyszenia Emaus
w Lublinie

- **Po trzecie:** spółdzielnie mają ogromne kłopoty z uzyskiwaniem środków obrotowych – banki są na ogół nieufnie nastawione, uważając je za instytucje niepewne ekonomicznie. Brak jest specjalnych funduszy, które mogłyby udzielać spółdzielniom kredytów i pożyczek.

- **Po czwarte:** Spółdzielnie socjalne mają często problem z brakiem kwalifikacji pracowników, dlatego potrzebują specjalistów, by być konkurencyjnymi na rynku pracy. Spółdzielcy bardzo często mówią, że przepię zrzeczając na członkostwo w spółdzielni tylko maksimum 20 proc. osób spoza kręgu wykluczonych hamuje rozwój spółdzielni. Z punktu widzenia celów ekonomicznych spółdzielni socjalnej dopuszczenie do członkostwa większej liczby osób, które nie są wykluczone społecznie i zawodowo, jest bardzo potrzebne.

- **Uważam, że powinna być możliwość zatrudnienia co najmniej 40 proc. fachowców – mówi prezes spółdzielni „RedHead” Zofia Wierzbicka. – Mogłoby skutecznie przekazywać swoją wiedzę i umiejętności, a jednocześnie zwiększać konkurencyjność spółdzielni.**

- **Po piąte:** Rygorystyczne zabezpieczenia otrzymanych z Funduszu Pracy środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej. Powstałe Urzędy Pracy muszą mieć poręczenie udzielanych spółdzielniom dotacji. Z uzyskaniem takich poręczeń spółdzielcy mają poważne kłopoty. Jeśli inicjatywa utworzenia spółdzielni wyjdzie od strony samorządu lub jeśli grupa założycielska „dogada się” z samorządem, wtedy poręczyłem staje się gmina – jak w przypadku spółdzielni socjalnej w Byczynie. Jednak nie zawsze samorząd ma przekonanie do tej formy działania, nie wierzy w jej ekonomiczny i społeczny sukces.

- **Potrzebny jest konkretny organ czy instytucja, która poręczałaby pożyczki spółdzielcom – mówi Waldemar Żuk, prezes spółdzielni „Szansa i Wsparcie”.**

Podsumowuje Przemysław Piechocki, Stowarzyszenie na rzecz Spółdzielni Socjalnych, Poznań

– W działaniu na rzecz spółdzielni socjalnych najważniejsze jest, by działać kompleksowo i wzajemnie się uzupełniać, m.in. zrozumieć każdą stronę, jej możliwości, potencjały

Jak prowadzić
dany podmiot?

Jakie usługi
może
świadczyc
dany podmiot?

Jak urząd
pracy może
wspierać dany
podmiot i jak
może z nim
współpraco-
wać?

mieszkańcy Demu Wspólnoty
z mieszkańcami warsztatu
krzewiarskiego, Stowarzyszenie
„Był Razem”, Cieszyń

W 2001 r. powstało Centrum Edukacji Społecznej – uruchomiono warsztaty, m.in. rękodzieła artystycznego, stolarnię, szwalnię i ślusarnię oraz warsztat remontowo-budowlany. Z pomocy Stowarzyszenia korzysta rocznie średnio 3 tys. osób. Około 40 proc. środków na prowadzenie działalności to dotacja gminy Cieszyń na realizację zadań własnych gminy (m.in. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych).

proeS³

Część IV Organizacje pozarządowe

19

Jak widać, powrót na rynek pracy osoby wykluczonej może obejmować działanie kilku-etapowe, na jakie publiczne służby zatrudnienia przy obecnym stanie prawnym i finansowym nie mogą sobie pozwolić; etapy te to:

- indywidualne doradztwo zawodowe połączone ze wsparciem psychologicznym i pośrednictwem pracy;
- uczestnictwo w grupach wsparcia i samopomocy, warsztaty zawodowe – podnosi to nie tylko kwalifikacje zawodowe, ale także zwiększa motywację ponoszenia odpowiedzialności za własne życie; w przypadku osób bezdomnych wsparcie polega przede wszystkim na udzieleniu schronienia i umożliwieniu życia wspólnotowego, dzięki czemu bezdomni uczą się nie tylko umiejętności zawodowych, ale także funkcjonowania w grupie i odpowiedzialności za innych uczestników wspólnoty;
- różne formy pracy przejściowej – ZAK-y, staże u prywatnych pracodawców;
- wsparcie w utrzymaniu pracy.

→ Współpraca organizacji pozarządowych z powiatowymi urzędami pracy

Współpraca organizacji pozarządowych ze służbami zatrudnienia ulega coraz lepiej, choć wciąż zbyt często jeszcze urzędy pracy postrzegają organizacje wyłącznie jako instytucje roszczeniowe, domagające się środków, zleceń, pieniędzy, szkoleń, zbyt słabe, by można je było traktować jako pełnoprawnego partnera.

Z kolei organizacje odpowiadają, że urzędy są zbyt zbiurokratyzowane – w procedurach „giną” najtrudniejsi klienci, z którymi urzędnicy nie umieją pracować – że urzędnicy boją się nowych, innowacyjnych pomysłów, w które mogliby się włączyć jako naturalni partnerzy.

Zdając sobie sprawę, że materiał, który dla Państwa opracowywaliśmy musiał być jak najbardziej praktyczny, tj. wyposażony w wiedzę gotową do przekazania „dalej”, ale także pomagający w diagnozowaniu potencjału i zainteresowań Państwa klientów, zrodził się kolejny pomysł, a mianowicie powstała gra – Przyjacielska Przysługa.

→ Cele gry

Przyjacielska Przysługa to gra stworzona jako narzędzie wspierające pracę doradcy zawodowego. Jej ostatecznymi użytkownikami – czyli graczami – powinny być osoby z różnych powodów zagrożone wykluczeniem z rynku pracy lub już wykluczone, dla których instrumenty ekonomii społecznej mogą stanowić rozwiązanie umożliwiające powrót do życia zawodowego.

Gra łączy w sobie dwa elementy:

- Jest interaktywnym przewodnikiem po instytucjach ekonomii społecznej (przedstawienie poszczególnych podmiotów, zasad ich funkcjonowania, zakresu i rodzaju wsparcia, możliwych form zatrudnienia).
- Jest narzędziem badającym preferencje i predyspozycje gracza (duży nacisk położony został na cechy przydatne na rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem poszczególnych podmiotów ekonomii społecznej).

Gra ma za zadanie wspierać doradcę zawodowego w pracy z Klientem w zakresie wyboru optymalnej dla niego ścieżki rozwoju zawodowego.

→ Struktura gry

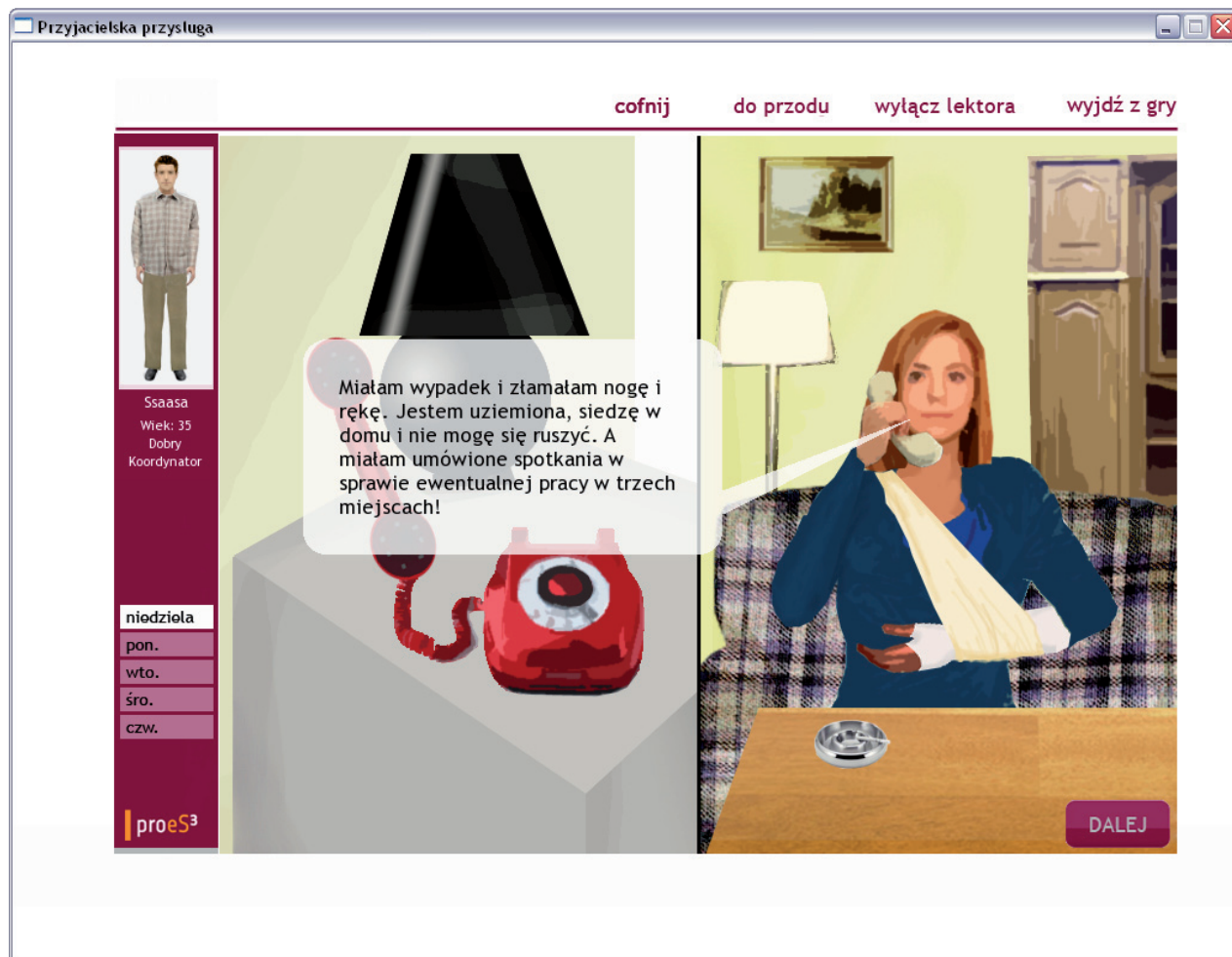
Gra składa się z wzajemnie powiązanych części:

1. Budowanie swojej postaci
2. Psychotest diagnozujący mocne strony gracza
3. Gra – przewodnik po podmiotach ekonomii społecznej
4. Wynik i rekomendacja

Części 1 i 2 służą podniesieniu motywacji gracza do gry, zwiększeniu jego zaangażowania i wiary w siebie oraz oswojenia w kontakcie z komputerem.

Część 3 to interaktywna wyprawa do podmiotów ekonomii społecznej. Służy z jednej strony prezentacji poszczególnych instytucji (organizacja pozarządowa, spółdzielnia socjalna, centrum integracji społecznej), z drugiej zaś pełni rolę diagnostyczną. W szeregu powiązanych ze sobą fabularnie scenek gracz postawiony zostaje przed koniecznością reagowania na nowe sytuacje i podejmowania decyzji, ujawniających jego preferencje i cechy osobowości.

Zbiorczy wynik tych decyzji zawarty jest w części 4.

→ Fabuła gry

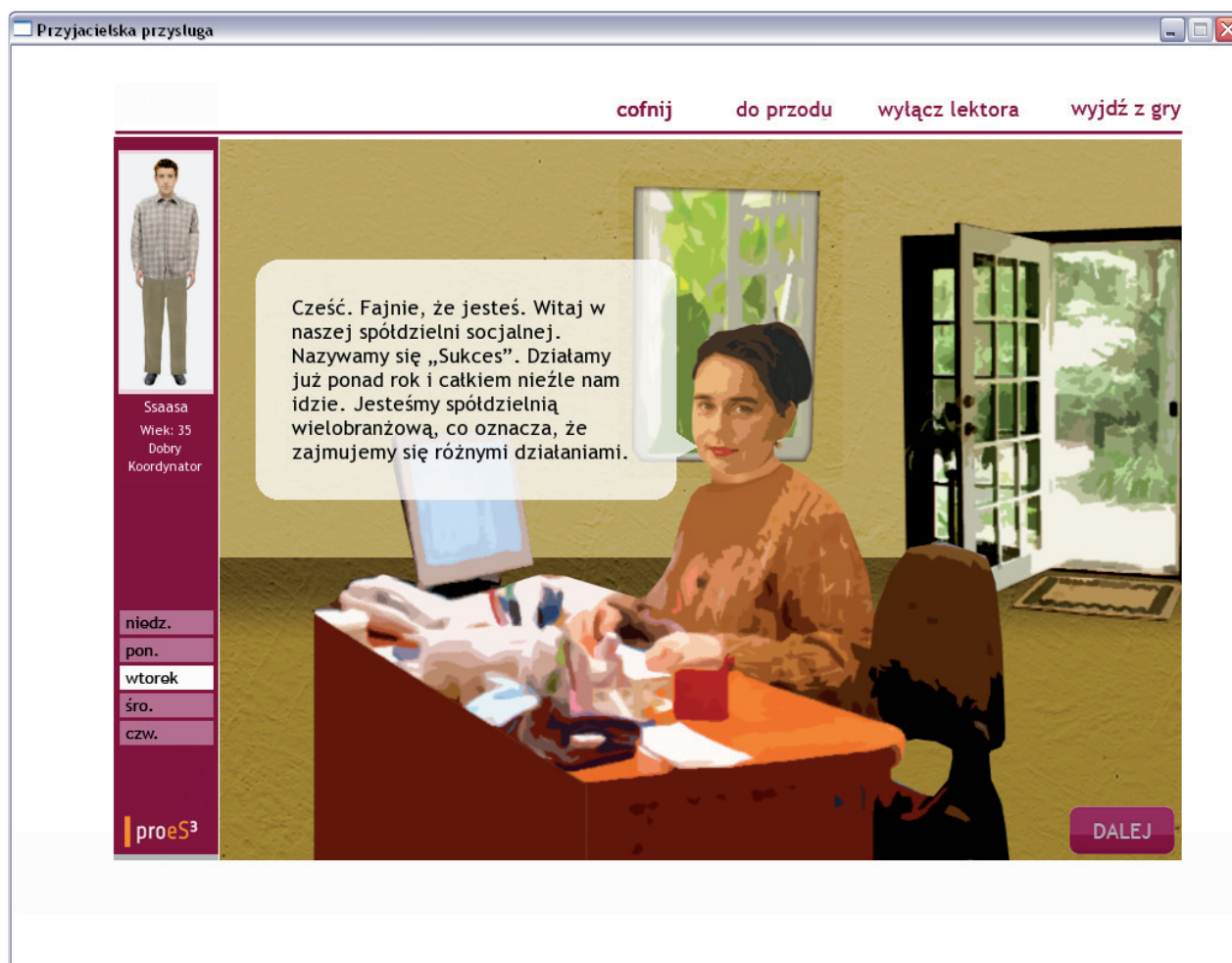
Osią gry jest tytułowa Przyjacielska Przysługa. Początek gry to niespodziewany telefon od unieruchomionej przez chorobę przyjaciółki: gracz poproszony zostaje o pomoc. Chodzi o odwiedzenie poszczególnych podmiotów ekonomii społecznej oraz zebranie dla przyjaciółki informacji na temat możliwości podjęcia w nich pracy. W kolejnych scenkach gracz odwiedza zatem:

- Centrum Integracji Społecznej
- Spółdzielnię Socjalną
- Organizację Pozarządową

Zakończenie gry wymaga od gracza przekazania przyjaciółce wiedzy na temat różnych opcji rozwoju i zatrudnienia dostępnych w tych instytucjach.

→ Gra krok po kroku – wskazówki dla doradcy

Scenka	Cele	Na co warto zwrócić uwagę? Możliwe pytania do zadania po grze
Budowanie postaci	• oswojenie z komputerem, umożliwienie łagodnego wejścia w świat gry	• jaką postać i dlaczego wybrał gracz? Czy zmieniał decyzję? Czym się kierował?
Psychotest	• wzmocnienie gracza • pokazanie silnych stron	• na ile gracz zgadza się z wynikami? • czy jest coś, co go zaskoczyło?
Niespodziewany telefon	• postawienie w nowej sytuacji, konieczność podjęcia pierwszej decyzji • diagnoza skłonności do podejmowania zobowiązań	• dlaczego gracz zdecydował się pomóc? • czy podobnie podejmuje decyzje w rzeczywistości?

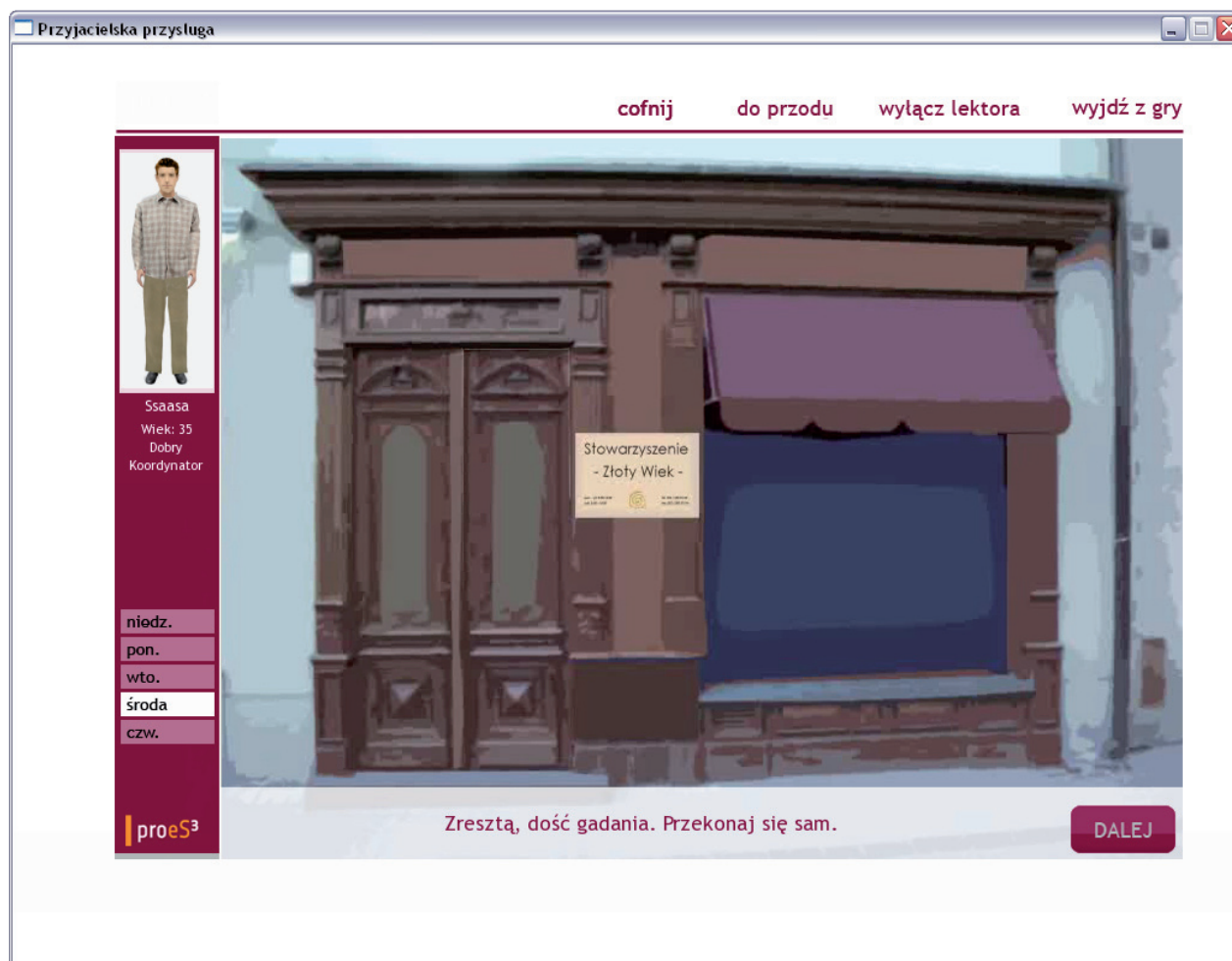

Scenka	Cele	Na co warto zwrócić uwagę? Możliwe pytania do zadania po grze
Przygoda w autobusie	• diagnoza zachowania w sytuacji kryzysowej, skłonność do współdziałania	• która z tych postaw jest mu najbliższa? Która najmniej?
Centrum Integracji Społecznej	• prezentacja możliwości i zasad funkcjonowania centrum integracji społecznej • diagnoza umiejętności społecznych (nawiązywanie kontaktu, zadawanie pytań, rozumienie komunikatów)	• w jaki sposób gracz nawiązał kontakt z pracownikiem CIS-u? Jeśli nie chciał podjąć rozmowy – dlaczego? • jaki rodzaj zajęć przypadł mu najbardziej do gustu, dlaczego? • czy bierze pod uwagę uczestnictwo w CIS-ie?
Nerwowy Poranek	• diagnoza umiejętności zarządzania czasem i ustalania priorytetów	• jakie czynności wybrał, w jakiej kolejności, dlaczego? • Czy zdarzają mu się takie nerwowe poranki w życiu?
Spółdzielnia Socjalna	• prezentacja możliwości i zasad funkcjonowania spółdzielni socjalnej • diagnoza preferencji wobec pracy (samozatrudnienie, praca u kogoś itp.)	• czy gracz widzi dla siebie miejsce w spółdzielni socjalnej? • czy lubi pracować w zespole, czy woli indywidualne zadania? • czy woli pracować dla kogoś, czy chciałby założyć własną działalność? • czy miałby z kim założyć spółdzielnię?
Stowarzyszenie „Złoty Wiek”	• prezentacja możliwości i zasad funkcjonowania organizacji pozarządowej z działalnością gospodarczą	• czy gracz rozumie różnice pomiędzy rodzajami umów (umowa o pracę, umowa zlecenie, umowa o dzieło)? • czy podoba mu się idea wolontariatu, czy byłby zainteresowany pracą jako wolontariusz?
Wizyta u przyjaciółki	• utrwalenie informacji zdobytych w grze • diagnoza kompetencji rozumienia komunikatów, znajdowania informacji	• która z instytucji najbardziej odpowiada graczowi? Dlaczego? • czego chciałby się o nich więcej dowiedzieć?
Podsumowanie/ Wynik gry	• zebranie informacji dla gracza w oparciu o wszystkie decyzje i wybory jakie podejmował podczas całej gry	• jakie są jego wrażenia? • prośba o komentarz • kolejny etap to wykorzystanie wiedzy zgromadzonej w broszurach do rozmowy z klientem o jego potencjalnym miejscu pracy

→ Jak optymalnie wykorzystać możliwości narzędzia?

Grę zaprojektowano jako narzędzie wspierające, nie zaś zastępujące długofalowy proces planowania rozwoju zawodowego. Aby w pełni wykorzystać jej potencjał wskazane jest:

- Dokładne rozpoznanie lokalnego rynku pracy (jakie podmioty ekonomii społecznej działają na terenie dostępnym geograficznie dla klienta? Jakie są możliwości uzyskania wsparcia – dotacje, programy europejskie itp.)
- Pogłębienie wiedzy na temat poszczególnych podmiotów ekonomii społecznej; dobrych, inspirujących praktyk. Dotychczasowe rozgrywki wykazały, że gra motywuje graczy do zadawania szeregu dokładniejszych pytań na temat instytucji ekonomii społecznej, udzielanego przez nich wsparcia, formalnych aspektów itp.
- Dyskretnie, ale baczne obserwowanie decyzji i wyborów podejmowanych przez gracza podczas rozgrywki. Gra, aby przyniosła zamierzone rezultaty, musi być realizowana pod okiem doradcy zawodowego. Motywacje dla poszczególnych zachowań są w przypadku tego narzędzia równie, a częstokroć może i ważniejsze niż osiągnięty rezultat końcowy.
- Optymalne zaplanowanie czasu przeznaczanego na rozgrywkę – ważne by zarówno przed, jak i po grze przewidzieć czas na swobodną rozmowę, omówienie wyników, udzielenie bardziej szczegółowych informacji.
- Wybór odpowiedniego momentu dla wykorzystania narzędzia w procesie doradztwa (od specyfiki sytuacji klienta powinna każdorazowo zależeć decyzja doradcy czy zastosować grę w początkowej czy może nieco bardzo zaawansowanej fazie procesu).
- Koncentrowanie się raczej na procesie niż wynikach – rezultaty powinny być traktowane jako punkt do dyskusji, w żadnym razie nie jako wiążące wytyczne!
- Traktowanie gry i broszury jako łącznego narzędzia.

→ Szczegóły techniczne

Grę zaprojektowano uwzględniając potrzeby i możliwe ograniczenia grupy docelowej. Przeprowadzono szereg rozgrywek testowych, umożliwiających jak najlepsze dostosowanie narzędzia.

Łatwość obsługi: Gra została zaprojektowana tak, aby osoby ze słabą zdolnością lub brakiem zdolności obsługi komputera były w stanie przez nią przejść.

Czas: Gra trwa ok. 40-60 min. Długość gry zależy od stopnia sprawności gracza przy obsłudze komputera i nie powinna być z góry narzucana.

Prowadzenie gry: Zaleca się towarzyszenie graczowi podczas rozgrywki. Ważne jest zbudowanie bezpiecznej, przyjaznej atmosfery podczas gry, także poprzez gwarancję wsparcia w przypadku wystąpienia problemów technicznych.

Instalacja i uruchamianie: Po włożeniu płyty CD do komputera należy uruchomić plik „Przyjacielska Przysługa.exe”. Wtedy automatycznie uruchomi się instalator gry i pojawi się okienko instalacyjne. Instalator zapisze grę pod nazwą Przyjacielska Przysługa w folderze C://Program Files. Można ją będzie otworzyć bezpośrednio z Menu Start. Jeśli chcą Państwo zainstalować tę grę w innym miejscu na dysku należy kliknąć przycisk „wybierz” i wybrać miejsce docelowe.

→ Kontakt

Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi i komentarze. W razie problemów z uruchamianiem i działaniem programu prosimy o kontakt:

fise@fise.org.pl lub przyjacielskaprzysluga@pracownia.edu.pl

Życzymy owocnej gry. Powodzenia!